

BESZÁMOLÓ A BUDAPESTI MŰSZAKI EGYETEM KÖZPONTI KÖNYVTÁRÁNAK 1971. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Héberger Károly

Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtára

Munkaterv

Bár könyvtárunk 1971-re kitűzött feladatait lényegében teljesítette, egyes részfeladatok nem voltak elvégezhetőek. Különösen nehéz helyzetben voltunk kiadványtervünk teljesítését illetően, mivel a nyomdai viszonyok - az átfutási időket tekintve - tovább romlottak, a nyomdai árszabások pedig jelentősen emelkedtek.

Munkaerőhelyzetünk a múlt évinél kedvezőbben alakult, azonban 1971-ben sem volt teljesen zavartalan. Egyik osztályvezetőnk egész éven át tartó betegsége, egyes időszakokban betöltetlen takarítói állás, betegségek, gyermekes anyák fizetés nélküli szabadsága stb. nehezítették a folyamatos munkatevékenységet.

A múlt évben jelentős időt fordítottunk dolgozóink szakmai, ideológiai, valamint idegen nyelvi továbbképzésére. Az egyes foglalkozások szükségesek ahhoz, hogy az új tudományágak elemeit megismerve, azokat gyarapítási politikánkban alkalmazhassuk, megismerjük új könyvtári módszereket, s végül, hogy dolgozóink szemléletváltozását elérjük a korszerű tájékoztatási módszerek kialakítása érdekében.

Kérdések

Az elmúlt évhez képest csökkent a munkaerő-fluktuáció, mértéke azonban még mindig nem elfogadható. A munkahely-változtatások okainak elemzésénél megállapítottuk, hogy az új munkahely kedvezőbb anyagi és egyéb körülményei mellett, a munkatársakhoz fűződő viszony, a munkahelyi légkör, a további perspektíva is fontos tényező a dolgozók döntésénél.

1971-ben 4 munkatársunkról készítettünk minősítést, melyet az érdekelt dolgozókkal megbeszéltünk.

Az egyetem Rektori Tanácsának határozata alapján előkészítettük a két levéltárosi állás betöltését, 1972. első negyedévében ugyanis megindítjuk a levéltári tevékenységet.

Ez évben könyvtárunk dolgozói átlagosan 10%-os béremelésben részesültek. Az intézkedés, a pedagógusok bérrendezésével azonos hatállyal, azaz június 1-vel történt. A béremelést a központi és a helyi sajátosságok figyelembevételével kidolgozott szempontok alapján, a dolgozók megelégedésére sikerült végrehajtani.

Az év folyamán különböző, előre meghirdetett, fontos feladatokra 38,648 Ft-ot fizettünk ki célprémiumként.

Kiadványok

1971-ben alábbi kiadványaink jelentek meg:

1. Felsőoktatási Szakirodalmi Tájékoztató. A/ sorozat. Műszaki és természettudományok. Szerk. Végh Ferenc. Bp. Tankönyvkiadó. 7.évf. 1970. 2.sz. 8.évf. 1971. 1.sz.
2. Műszaki Egyetemi Könyvtáros. Fel.szerk. Héberger Károly. /Közread. a/ Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtára. Bp. 8.évf. 1971. 2.sz.
3. Építőmérnöki irodalomkutatás. Szerk. Héberger Károly. Bp. Tankönyvkiadó, 1971. 397 p. /Egyetemi segédkönyv./ /A szakirodalom-kutatás segédkönyvei. 6. Építőmérnöki tudományok./
4. A magyar műszaki egyetemeken elfogadott doktori disszertációk jegyzéke. 1968-1969. Szerk. Verbóczi Gyuláné. /A szerkesztésben közrem. Uhlyarik Adrienne./ Bp. /Műszaki K./ 1970. /1971/. 393 p.
5. Európai műszaki egyetemek és főiskolák szakosítási rendje. 4. Csehszlovákia. Összeáll.: Varga Imre. Bp. 1970. /1971/. 149 p.
6. MÓRA László: Zemplén Géza. A hazai tudományos szerves kémia megalapítója. /1883-1956/. Bp. 1971. 222 p. /Műszaki tudománytörténeti kiadványok 21.sz./
7. Tájékoztató a Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtáráról. /3. átdolg. kiad. Szerk. Kéki Béla./ /Bp./1971/. 16 p.

8. Matematikai szakfolyóiratok retrospektív lelőhelyjegyzéke.
/Összeáll.: Kósa Győző, Nosek Margit és Szongoth Jánosné./
/A/Matematikai Szakirodalmi Kooperációs Bizottság /megbízásából/ közreadja a Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtára. Bp. 1970. /1971/. V, 103 p.

Állománygyarapítás

Könyvállományunk 1971-ben 11 408 kötettel gyarapodott, amelyből vétel 8011, ajándék 1887 és csere 1510 kötet. A szakok szerinti gyarapodást az 1. táblázat szemlélteti.

1. táblázat

A könyvállomány gyarapodása szakok szerint

Szak	1971. évi	
	tényszám /kötet/	%
Általános művek	350	3
Filozófia	35	0,3
Marxizmus-leninizmus	575	5
Pedagógia	97	0,8
Társadalomtudományok	351	3
Politikai gazdaságtan	565	5
Matematika	1 340	11,8
Fizika, anyagvizsgálat	890	7,8
Csillagászat, geodézia, földrajz	313	2,8
Kémia, vegyipar	975	8,7
Biológia, orvostudomány	138	1,2
Gépészet, szállítóberendezések	1 179	10
Elektrotechnika	1 328	11,7
Bányászat, ált. mérnöki szak	1 075	9,5
Építészet, lakberendezés	409	3,6
Könnyűipar	81	0,7
Művészetek, fényképezés, sport	360	3,1
Nyelvészet, szótárak	277	2,5
Irodalom, szépirodalom	1 070	9,5
Összesen	11 408	100,0
A könyvállomány összesen	284 695	

2. táblázat

A különgyűjtemények gyarapodása

Dokumentumfajta	Darab
Szabvány, szabadalom	2 713
Aprónyomatvány	585
Kép, térkép	3
Kézirat, disszertáció	131
Egyetemi jegyzet	1 338
Összesen	4 770
Össz-állomány	69 684

3. táblázat

A folyóirat-állomány gyarapodása

Kurrens folyóiratok	Folyóirat-féleség
Nem devizaigényes	723
Devizaigényes	1 212
Összesen	1 935
Össz-állomány	73 577 kötet

Az állomány gyarapodását értékelve a következőket állapíthatjuk meg: a könyvek évek óta csökkenő tendenciáját sikerült megállítani és az előző évhez képest 961 kötet könyvvel többet szereztünk be, a vételből eredő növekedés: 638 kötet volt. Ehhez segítséget nyújtott a könyvtárunk által vásárolt könyvek áremelkedésének kimutatása és a keretek növelése. Ennek alakulását az egy kötetre eső átlagos vételár /ft-ban/ szemlélteti:

1966	1967	1968	1969	1970	1971
92,69	115,30	221,80	254,43	299,89	307,18

* Ezenkívül még 6462 kötet periodikum.

Az irodalmi termékek drágulása világjelenség, s ez a könyvtáraknak mindenütt gondot okoz. Tájékozódás céljából megkértük néhány külföldi könyvtár vételből eredő könyvgyarapodásának adatát, hogy azt összevethessük saját tényadatainkkal. Az összehasonlítást a 4. táblázat tartalmazza.

4. táblázat

A vételből eredő könyvbeszerzés /kötet/

Az adatokat szolgáltató intézmény	1966	1967	1968	1969	1970
Praha Státni Technicka Knihovná /Állami Műszaki Könyvtár/	8 070	7 660	6 431	7 251	6 393
Warszawa Biblioteka Glówna Politechniki /Műszaki Egyetem Köz- ponti Könyvtára/	4 805	4 928	4 925	4 039	3 858
Aachen Technische Hochschule Bibliothek /Műszaki Főiskola Könyvtára/	10 678	13 119	11 094	10 498	11 281
Wien Technische Hochschule, Bibliothek /Műszaki Főiskola Könyvtára/	3 621	2 947	2 875	3 041	2 713
Dresden Zentralbibliothek der Technischen Uni- versität /Műszaki Főiskola Központi Könyvtára/	10 138	9 460	9 544	11 531*	11 053*
Delft Bibliotheek Techni- sche Hogeschool /Műszaki Főiskola Könyvtára/	7 512	7 915	10 866	13 068	11 693
Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtára	9 718	7 880	6 978	7 944	7 373

A különgyűjtemények gyarapodása valamit csökkent, nagyságrendileg azonban az előző évvel megegyező volt, a folyóiratok száma pedig kis mértékben emelkedett.

Az év folyamán 1796 kötet könyv és 2997 különgyűjteményi egység leltári törlésre került sor.

* Jelezte, hogy ez előző éveknél nagyobb számú tankönyvet vásárolt.

Az olvasó- és kölcsönzési forgalom alakulása

Az olvasók száma
245 190, a használt könyvtári egységek száma pedig 273 414 volt, a múlt évinél jelentősen kevesebb.

Beiratkozottak száma: 1970-ben 11 157 fő
1971-ben 10 236 fő

A beiratkozásoknál is visszaesést tapasztaltunk. Feltűnően kevesebben iratkoztak be könyvtárunkba az Építészmérnöki, valamint a Villamosmérnöki Kar hallgatói közül. A múlt évihez képest valamelyest növekedett a tanári kutatóterem és a folyóirat-olvasó forgalma.

A Központi Könyvtárban forgalmazott könyvtári egységek szakok szerinti megoszlását az 5. táblázat szemlélteti: /kölcsönzés, olvasóterem, folyóirat-olvasó, Tájékoztató és Módszertani Osztály/.

5. táblázat

A Központi Könyvtár olvasóforgalmi adatainak szak szerinti megoszlása

Szakjelzet	Szak	Kötet
0	Általános művek, bibliográfiák, könyvtárügy, lexikonok, enciklopédiák, könyvkiadás	4 918
1/2	Filozófia, vallás, ateizmus, lélektan, logika	3 950
3K	Marxizmus-leninizmus	4 965
37	Pedagógia	1 327
3+92/99	Társadalomtudományok, életrajz, történelem	6 389
33+65	Politikai gazdaságtan, üzemszervezés, ügyvitel	7 121
51	Matematika	12 287
53+620	Fizika, anyagvizsgálat	13 797
52+55+91	Csillagászat, geodézia, földtan, földrajz, természettud. ált.	4 123
54+66+678	Kémia, vegyipar, kohászat, gumi- és műanyagipar	39 639

5. táblázat folytatása

Szakjelzet	Szak	Kötet
56/61+63	Paleontológia, biológia, botanika, zoológia, orvostudomány	7 354
621+623+625.2 +629	Gépészet, haditechnika, szállítóberendezések, járművek	27 177
621.3	Elektrotechnika	29 372
622+624/628	Bányászat, általános mérnöki szak	12 741
643+69+71/72+ +645	Lakás, lakberendezés, építőipar, építészet	21 789
67/68	Könyvüipar	4 636
7+73/79	Művészetek, fényképezés, zene, sport	10 324
8	Nyelvészet, szótárak	7 766
82	Irodalom, szépirodalom	8 355
Összesen		228 030

Hálózati és módszertani tevékenység

Az elmúlt évben folytattuk egyetemünk tanszékein módszertani tanácsadó tevékenységünket. Akárcsak 1970-ben, a tárgyévben is összesen 108 alkalommal látogatták meg munkatársaink a tanszékek könyvtárait.

A devizaigényes külföldi műveket 1971-ben havonta rendeltük meg, így a könyvek beérkezése, ezzel pedig a feldolgozás folyamata is egyenletesebbé vált. A feldolgozás eredményeként az év folyamán 75 657 katalóguscédulát adtunk át a tanszéki könyvtáraknak. A hálózati könyvtárosok részére a IV. negyedévben konzultatív értekezletet tartottunk, amely a résztvevők aktivitása következtében jó eredménnyel zárult.

Irodalomkutatási
és tájékoztatási tevékenység

A szakirodalmi ismeretek oktatása a mérnökhallgatók részére tovább folyt. Az év folyamán 378 fő vett részt az oktatásban. Első ízben került sor

az Építőmérnöki Kar hallgatóinak oktatására, amit elősegített, hogy a szakirodalom-kutatási segédkönyv időben megjelent.

Az irodalomkutatás oktatásának tapasztalatairól beszámoltunk a III. Országos Építésügyi Tájékoztatási Ertekezleten.

A szaktájékoztatók 20 bibliográfiát készítettek 1541 tétellel és 6 írásbeli adatszolgáltatást nyújtottak, többek között külföldi lexikonok szerkesztősége részére is.

Reprográfiai szolgáltatások

A könyvtárhasználók reprográfiai igénye az 1971-es évben tovább nőtt. Az 1970. évi 5159 megrendelővel szemben 5384 megrendelő kérését teljesítettük.

Legnagyobb igény a xerox-másolatok iránt mutatkozott. Az előző évben 363 840, míg 1971-ben 521 391 xerox-másolatot készítettünk. Az igények növekedése egyrészt a kutatások megnövekedett színvonalát és intenzitását jelenti, másrészt viszont az adminisztratív iratok másoltatása iránti igény növekedését is. Az igények szüntelen növekedésével azonban sajnos nem jár együtt a reprográfiai kapacitás növelése. Már az elmúlt évben is egyes időszakokban csak jelentős várakozási idő után tudtuk az igényeket kielégíteni. Könyvtárunkban feltétlenül szükség lenne egy újabb xerox automatára.

Összefoglalás

A Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtára ellátta szakirodalommal több mint 10 000 olvasóját, s kielégítette az 5384 megrendelő reprográfiai igényét. Gondozta a hálózatába tartozó több mint 100 tanszéki könyvtárat és a kollégiumi könyvtárakat. Közel 400 mérnökhallgató végezte el a központi Könyvtár szakirodalom-kutatási studiumát. Az egyetemi oktatószemélyzet részére kiadványok, valamint bibliográfiák és adatszolgáltatások révén nyújtott segítséget. A tudománytörténeti munka eredményeként életrajzi monográfiát adott ki ZEMPLEN Géza professzorról, a hazai tudományos szerves kémia megalapítójáról. Kiterjedt cse-
retevékenységet folytatott 72 ország 892 intézményével.

§§§§§

HÉBERGER, K.: Report on the activities of the Central Library of the Budapest Technical University in 1971

In 1971 the Library's book collection was increased by 11 408 volumes and the special collections by 4770 documents. The number of current periodical titles was 1879. The total holdings of the Library includes 284 695 volumes of books, 69 684 items in the special collections, and 6462 volumes of periodicals.

The Library's xerox service produced 521 391 copies for 5384 customers.

A course of literature search organized by the Central Library involved some 400 engineering students. Information engineers compiled 20 bibliographies, including 1541 items, for the faculty members. The Library published the list of doctoral dissertations accepted by Hungarian technical universities for the academic year 1968-1969, as well as a volume containing facts and figures for technical higher education in Czechoslovakia. The Library exchanges its own and the university's publications with 892 institutions of 72 countries. In the course of studies in the history of science and technology, due credit was given to Géza ZEMPLÉN, the famed professor of organic chemistry.

: : :

ХЕБЕРГЕР, К.: Отчет о деятельности Центральной Библиотеки Будапештского Технического Университета за 1971 год

В 1971 году библиотека приобрела 11 408 томов книг и 4770 единиц отдельного фонда. Насчитывалось 1879 наименований регулярно поступающих журналов. Общий фонд библиотеки составляет 284 695 томов книг, 69 684 единиц отдельного фонда, 73 577 годовых комплектов журналов и 6462 томов периодики.

В библиотеке изготовлено 521 391 стр. ксерографических копий для 5384 заказчиков.

В спецподготовке по изучению технической литературы, проводимой Центральной Библиотекой, приняли участие 400 студентов технического университета. Инженеры-информатики составили 20 библиографических списков, включающих 1541 данную для преподавательского состава университета. Библиотекой издана библиография докторских дипломных работ, утвержденных в венгерских технических университетах, содержащая данные 1968-69 годов. Издан сборник, содержащий важные данные о техническом высшем образовании в Чехословакии. Библиотека обменивается изданиями библиотеки и университета с 892 институтами 72 стран. Работы по истории науки воздвигли достойный памятник профессору научной органической химии Г. Земплёну, пользующемуся европейской известностью.

HÉBERGER, K.: Bericht über die Tätigkeit der Zentralbibliothek der Technischen Universität Budapest in 1971

Die Neuerwerbungen der Bibliothek betragen im Jahre 1971 11 408 Bände Bücher und 4770 Sondersammlungs-Einheiten. Die Zahl der laufenden Zeitschriften machte 1879 aus. Der Gesamtbestand umfasste 284 695 Bände, 69 684 Sondersammlungs-Einheiten, 73 577 Zeitschriftenbände und 6462 Serienbände.

Die Bibliothek lieferte 521 391 Xerox-Kopien an 5384 Auftraggebende. An dem Studium der Zentralbibliothek in Fachliteraturforschung nahmen nahezu 400 Studenten teil. Die Mitarbeiter der Referenzabteilung stellten für das Lehrpersonal 20 Bibliographien mit insgesamt 1541 Titeln zusammen. Die Bibliothek veröffentlichte das Verzeichnis der an den ungarischen Technischen Universitäten angenommenen Dissertationen, welches die Daten für die Jahre 1968-1969 enthält. Sie gab ausserdem einen Band über die wichtigeren Daten des technischen Hochschulwesens in der Tschechoslowakei heraus. Die Bibliothek unterhält mit den Publikationen der Universität und der Bibliothek Tauschverbindungen mit 892 Institutionen in 72 Ländern. Im Laufe der wissenschaftshistorischen Arbeit wurde Géza ZEMPLÉN, dem in ganz Europa berühmten Professor der wissenschaftlichen organischen Chemie, würdiges Andenken gestellt.

s^ss